

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Dato: 13.10.2015
Vår ref.: 15-1570-1
Deres ref.: 15/3114

Sendes elektronisk

Høring - NOU 2015: 8 Fremtidens skole. Fornyelse av fag og kompetanser.

Vi viser til Kunnskapsdepartementets høringsbrev om **NOU 2015: 8 Fremtidens skole. Fornyelse av fag og kompetanser**. Finans Norge vil med dette avgi høringsuttalelse og vil knytte noen innledende kommentarer til utredningen generelt for så å gi noen merknader til følgende hovedpunkter i høringsbrevet: 1. *Kompetanser i fremtidens skole*, 2. *Fagfornyelse og læreplanmodell* og 3. *Implementering*.

Innledningsvis vil vi påpeke at Finans Norge lenge har ment at dagens faglige innhold i skolen ikke dekker godt nok de kompetanser og grunnleggende ferdigheter man vil trenge i et fremtidig samfunns- og arbeidsliv. Ved flere anledninger har vi pekt på manglende opplæring i personlig økonomi som et eksempel på dette. Vi viser til vårt tidligere hørings svar fra 2013 om endringer i læreplaner for engelsk, matematikk, naturfag, norsk og samfunnsfag og vår høringsuttalelse vedrørende forslag til nytt valgfag i ungdomsskolen fra februar 2012.

Hovedsynspunkter:

- **Positivt at man vil styrke kompetansen i personlig økonomi**

Utredningen som nå er lagt frem til høring gir etter vår mening svært positive signaler om å styrke undervisningen i personlig økonomi og forbruk. Vi er helt enig i at personlig økonomi inngår i et livsmestringsperspektiv og vil understreke at dette er eksempel på en kompetanse som både rommer teoretisk kunnskap, holdninger og praktiske ferdigheter.

- **Personlig økonomi må tydeliggjøres i kompetansemålene**

Finans Norge mener at kunnskap om personlig økonomi må bli tydeligere formulert i kompetansemålene i fremtidens skole, og det bør fremkomme at personlig økonomi må integreres og ses i sammenheng med andre undervisningstemaer.

- **Bruk av flere læringsarenaer**

Finans Norge er glad for at det påpekes at fagfornyelse også kan omfatte bruk av andre læringsarenaer utenfor klasserommet, og vi er enig i at dette kan øke skolens relevans for elevene.

Finans Norges vil i det følgende knytte noen merknader til utredningens delområder og konsentrerer dem om forslagene under hovedpunktene 1, 2 og 3 i høringsbrevet:

Pkt. 1 Kompetanser i fremtidens skole

Pkt. 1.1 Finans Norge er enig i at de fire kompetanseområdene prioriteres; fagspesifikk kompetanse og kompetanse i henholdsvis å lære, å kommunisere og å utforske.

Å lære livsferdigheter bør prioriteres

Vi mener dessuten at livsferdigheter bør anses som en grunnleggende og prioritert kompetanse. Heri inngår kunnskap og ferdigheter i personlig økonomi, og det kommer til å bli stadig viktigere å inneha slik kompetanse i årene fremover. Dersom skolen skal gi elevene nødvendig kompetanse i å håndtere noen av de økonomiske utfordringene de vil møte i voksenlivet, må den formidle kunnskap i personlig økonomi. Etter vår mening er dette en del av skolens samfunnsoppdrag, den skal bidra til at elevene utvikler kunnskap, ferdigheter og holdninger for å kunne mestre livene sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet.

Å ha innsikt og orden i sin egen økonomi er etter vår mening viktig for å kunne leve et godt liv, og derfor er kunnskap om personlig økonomi allmennkunnskap. Bankene har erfart at moderate betalingsproblemer kan unngås hvis de unge lærer seg budsjettering og får større bevissthet omkring eget forbruk. Kunnskap gir også den enkelte mulighet til å kunne planlegge og sette av penger til sparing. Mangelfull kompetanse innebærer stor risiko for at man tar dårlige beslutninger. Det bør således være i samfunnets interesse at sunne økonomiske holdninger videreformidles til neste generasjon, og dette bør være en viktig oppgave for skolen.

Større kunnskapskrav og behov for helhetsforståelse

Samfunnsutviklingen preges av større kompleksitet, mer mangfold og raskere endringstakt, og det blir derfor stadig viktigere å ha kompetansemål som både er fagspesifikke og fagovergripende. I forbindelse med dette er vi enig i at grunnleggende ferdigheter som regning, digital kompetanse, lesing og skriving reformuleres slik at de fortsatt er grunnleggende, samtidig som de ses som fagovergripende kompetanse og integreres i andre

fag. Vi deler fullt ut oppfatningen om at kompetanse i matematikk er nødvendig for å kunne håndtere sin egen økonomi, og derfor er dette et godt eksempel på en grunnleggende ferdighet og en viktig fagovergripende kompetanse.

Vi deler fullt ut oppfatningen i utredningen om at samfunnsutviklingen preges av individualisering, stor informasjonstilgang og mange valgmuligheter. Denne kombinasjonen stiller økende kunnskapskrav til hver enkelt av oss slik at vi kan foreta kritiske vurderinger av tilgjengelig informasjon eller vet hvor det er mulig å få hjelp til å tolke den. Mange valg har direkte betydning for vår personlige økonomi, både på kort og lang sikt. Sparing er eksempel på et tema som rommer flere komplekse og uoversiktlige problemstillinger. Dessuten er temaet blitt mer aktuelt enn det var tidligere, det gjelder både sparing til egen bolig og til egen pensjon. Den enkelte tar på seg større risiko, og dette må følges opp med mer opplæring.

Pensjonsreformen i 2011 er også et godt eksempel for behovet for mer opplæring, fordi den aktualiserer betydningen av å kjenne regelverket for å kunne drive langsiktig økonomisk planlegging. Kunnskap om folketrygd og behovet for sparing bør derfor være en helt naturlig del av grunnopplæringen. Forsikring er også et område som griper inn i alle deler av hverdagslivet. Noen forsikringer er lovpålagte, men man selv må ta ansvar for andre. Her er det også behov for mer kunnskap, slik at den enkelte kan ta gode beslutninger i sitt eget liv.

Samfunnsutviklingen bidrar også til at ungdom møter flere økonomiske fristelser enn før, og i stadig yngre alder. Velstandsutviklingen har dessuten bidratt til at flere håndterer store pengesummer allerede fra de er unge, og det er mange eksempler på at det kan få uheldige konsekvenser når forvaltning av penger kombineres med manglende kunnskap.

Matematikkopplæringen må være relevant

Vi er helt enig i at matematisk kompetanse er nødvendig for å orientere seg og foreta bevisste valg. Matematikkundervisningen må gjøres relevant med aktuelle eksempler slik at elevene ser betydningen av kunnskapen, og hvordan den kan anvendes i det virkelige liv. Å bruke eksempler fra personlig økonomi er etter vår mening en god måte å vise hvordan matematikk kan anvendes i hverdagslivet.

Personlig økonomi inngår i samfunnsfag

Etter vår mening bør skolens undervisning så langt det er mulig hjelpe de unge til å se hvordan ulike temaer henger sammen. Et eksempel er å se regning i sammenheng med samfunnsfag for å kunne vurdere og planlegge sin egen økonomi, slik det påpekes i utredningen. Forhold ved den økonomiske politikken og utviklingen i boligmarkedet og i aksjemarkedet har betydning for utviklingen i privatøkonomien, og det er relevant å lære om slike sammenhenger.

Pkt. 2 Fagfornyelse og læreplanmodell

Pkt. 2.1 Finans Norge synes det virker fornuftig å videreføre fag som organiserende prinsipp i skolen, og at man starter fagfornyelsen på noen sentrale fagområder, slik som foreslått i utredningen. Etter vår mening bør temaet personlig økonomi inngå i flere fag, både i matematikk, samfunnsfag, etikkfag samt i praktiske fag. Vi håper at dette vil fremkomme i kompetansemålene etter fagfornyelsen.

Fagfornyelse omfatter livsmestring

Vi støtter også forslaget om at fagfornyelsen skal inkludere det flerfaglige temaet som kalles livsmestring, og vi synes det er bra at det påpekes at personlig økonomi inngår i dette temaet. All erfaring tilsier at fysisk og psykisk helse, livsstil, personlig økonomi og forbruk henger nøye sammen, og denne sammenhengen blir gjerne tydelig når folk får betalingsproblemer.

Personlig økonomi som livsmestring

Finans Norge støtter fullt ut begrunnelsen for å gi de unge opplæring i livsmestring. Det er viktig å gi dem kompetanse i å gjøre ansvarlige valg i eget liv, og at kapasitet på dette området læres og utvikles i samspill med andre. Ved å integrere personlig økonomi i andre fag kan man innrette opplæringen slik at man i større grad oppnår at den blir *motiverende, praktisk, utfordrende og relevant*. I tillegg er det naturlig å bygge inn elementer av basiskunnskap om personlig økonomi, som:

- Finansiell terminologi: Å lære om ord og uttrykk slik at de unge forstår økonomiske nyheter og kan orientere seg i finansmarkedet. Forskning viser at mange unge ikke forstår begreper som rente og inflasjon og vet ikke at ulike investeringer kan ha ulik risiko.
- Informasjonskilder: Hvor kan de unge finne god informasjon om ulike finansielle produkter? Hvor kan de få hjelp og rådgivning?
- Konsekvenser: Hva er fremtidige konsekvenser av ulike valg over tid? Eksempler:
 - Betalingsunntatelse,
 - Finansiering av forbruk ved kreditt vs. sparing,
 - Valg av dyr bolig/bil vs billig bolig/bil
 - Forsikringsavtaler og konsekvenser av å være uforsikret
- Strategi: Finne alternative løsninger for å bedre økonomisk situasjon: reduksjon i kostnader, økning i inntekter

Bruk av andre læringsarenaer

Finans Norge er glad for at det i utredningen påpekes at fagfornyelse også kan omfatte bruk av andre læringsarenaer utenfor klasserommet, og at dette kan øke skolens relevans for elevene. I denne forbindelse vil vi nevne at finansnæringen i fjor bidro til at mer enn 24.000 elever i ungdomsskolen fikk opplæring i personlig økonomi gjennom vårt samarbeid med Ungt Entreprenørskap. Det utgjør mer enn 1/3 av et årskull. Finansnæringen har positive erfaringer med å samarbeide med skolene. Dette samarbeidet gir gode muligheter for å gjøre undervisningen mer aktuell, relevant og motiverende, noe tilbakemeldinger fra lærere og elever også støtter.

Pkt. 3 Implementering

Pkt 3.1 Finans Norge er helt enig i at det utvikles en overordnet strategi for innføring av fornyet innhold i skolen, og vi håper at det utarbeides en fremdriftsplan som viser de ulike fasene og virkemidlene i implementeringsarbeidet. Vi mener det er behov for en tydelig og helhetlig strategi ved innføring av nye læreplaner, ikke minst for å sikre at intensjonene om å integrere personlig økonomi i sterkere grad i læreplanene blir realisert.

Avslutningsvis vil vi understreke at vi gjerne bidrar i det videre arbeidet med å vurdere hvordan personlig økonomi kan integreres i opplæringen.

Med vennlig hilsen

Finans Norge

Jan Erik Fåne

Direktør kommunikasjon og samfunn